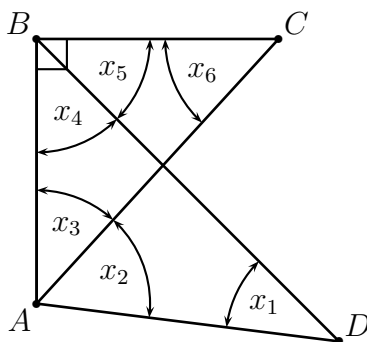

Posredna izravnava po MNK – Sistem kotov v triangulacijski shemi:

V triangulacijski shemi smo izmerili kote, kot to prikazuje slika 1, in dobili: $x_1 = 48.88^\circ$, $x_2 = 42.10^\circ$, $x_3 = 44.52^\circ$, $x_4 = 43.80^\circ$, $x_5 = 46.00^\circ$ in $x_6 = 44.70^\circ$. Če so opazovanja enake natančnosti in medseboj nekorelirana, s posredno izravnavo po MNK izravnaj opazovanja in upoštevaj, da je na točki B pravi kot.

Slika 1: Koti v triangulacijski shemi med točkami A , B , C in D

Rešitev s postopkom posredne izravnave po MNK

1. Iz podatkov naloge sestavimo vektor opazovanj \mathbf{l} in matriko uteži \mathbf{P} (izračunamo uteži opazovanj). Nastavimo n , n_0 in r .

Iz podatkov naloge je razvidno, da imamo $n = \underline{\quad}$ opazovanj, to so koti v triangulacijski shemi med štirimi točkami A , B , C in D , kot to prikazuje slika 1. Vektor opazovanj zato sestavimo kot:

$$\mathbf{l} = \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \\ x_4 \\ x_5 \\ x_6 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \underline{\quad}^\circ \\ \underline{\quad}^\circ \\ \underline{\quad}^\circ \\ \underline{\quad}^\circ \\ \underline{\quad}^\circ \\ \underline{\quad}^\circ \end{bmatrix} \quad (1)$$

Ker so opazovanja enake natančnosti in medseboj nekorelirana, so vse uteži opazovanj enake in so:

$$p_i = \underline{\quad} \quad i = \{1, \dots, 6\} \quad (2)$$

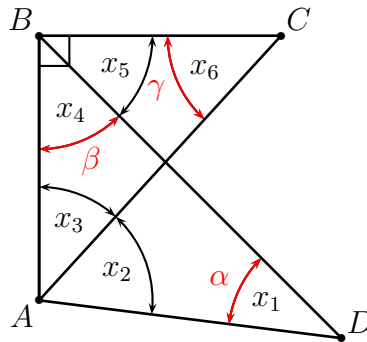
Zanima pa nas tu tudi, koliko ne n_0 . Če pogledamo sliko 1, vidimo da imamo dva trikotnika, in sicer:

- trikotnik $\triangle ABC$, ki je pravokotni trikotnik, zato v njem potrebujemo le en kot (x_3 ali x_6) in
- trikotnik $\triangle ABD$, ki je splošni trikotnik, zato v njem potrebujemo dva kota (dva izmed kotov x_1 , $x_2 + x_3$ in x_4).

Skupno torej velja, da je $n_0 = \underline{\quad}$ in zato $r = \underline{\quad}$.

2. Uvedemo $u = n_0$ neznank v funkcionalni model in sestavimo vektor neznank \mathbf{x} .

Izbrati moramo $u = n_0 = \underline{\quad}$ neznank. Izbrali si bomo $u = n_0 = \underline{\quad}$ kote, in sicer iz trikotnika $\triangle ABC$ bomo določili neznanko γ za kot x_6 , medtem ko bomo pri trikotniku $\triangle ABD$ določili α za kot x_1 in β za kot x_4 . Izbiro prikazuje slika 2.

Slika 2: Izbira neznank pri obravnavani shemi kotov

Vektor neznank \mathbf{x} je velikosti $\underline{\quad} \times \underline{\quad}$ in ima obliko:

$$\mathbf{x} = \begin{bmatrix} \alpha \\ \beta \\ \gamma \end{bmatrix} \quad (3)$$

3. Sestavimo n enačb popravkov - za vsako opazovanje nastavimo svojo enačbo.

Sestavimo $n = \underline{\quad}$ enačb popravkov. V vsaki enačbi popravkov eno opazovanje povežemo z neznankami, n sledimo pravilu sestavljanja enačb popravkov in na koncu dobimo:

$$\begin{aligned} F_1 &\equiv \hat{x}_1 - \alpha = 0 \\ F_2 &\equiv \hat{x}_2 + \alpha + \beta - \gamma - 90.00^\circ = 0 \\ F_3 &\equiv \hat{x}_3 + \gamma - 90.00^\circ = 0 \\ F_4 &\equiv \hat{x}_4 - \beta = 0 \\ F_5 &\equiv \hat{x}_5 + \beta - 90.00^\circ = 0 \\ F_6 &\equiv \hat{x}_6 - \gamma = 0 \end{aligned} \quad (4)$$

Enačbe popravkov iz 4 so zapisane tako, da vse nastopa na levi strani enačaja, na prvem mestu je izravnano opazovanje in samo eno opazovanje nastopa v posamezni enačbi popravkov.

4. Izračunamo/nastavimo približne vrednosti neznank, vektor \mathbf{x}_0 .

Približne vrednosti neznank pridobimo kar iz opazovanj, saj vidimo, da velja:

$$\mathbf{x}_0 = \begin{bmatrix} \alpha_0 \\ \beta_0 \\ \gamma_0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} x_1 \\ x_4 \\ x_6 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \underline{\quad}^\circ \\ \underline{\quad}^\circ \\ \underline{\quad}^\circ \end{bmatrix} \quad (5)$$

5. Linearizamo enačbe popravkov in jih zapišemo v matrični obliki $\mathbf{v} + \mathbf{B}\Delta = \mathbf{f}$. Nastaviti moramo matriko koeficientov (parcialnih odvodov) \mathbf{B} in vektor odstopanj enačb popravkov \mathbf{f} . Za matriko \mathbf{B} moramo vse enačbe popravkov iz 4 odvajati po vseh neznankah iz 3, velikost matrike \mathbf{B} pa je $_ \times _$. Ker so enačbe popravkov linearne in enostavne, je matrika \mathbf{B} enaka;

$$\mathbf{B} = \begin{bmatrix} \frac{\partial F_1}{\partial \alpha} & \frac{\partial F_1}{\partial \beta} & \frac{\partial F_1}{\partial \gamma} \\ \frac{\partial F_2}{\partial \alpha} & \frac{\partial F_2}{\partial \beta} & \frac{\partial F_2}{\partial \gamma} \\ \frac{\partial F_3}{\partial \alpha} & \frac{\partial F_3}{\partial \beta} & \frac{\partial F_3}{\partial \gamma} \\ \frac{\partial F_4}{\partial \alpha} & \frac{\partial F_4}{\partial \beta} & \frac{\partial F_4}{\partial \gamma} \\ \frac{\partial F_5}{\partial \alpha} & \frac{\partial F_5}{\partial \beta} & \frac{\partial F_5}{\partial \gamma} \\ \frac{\partial F_6}{\partial \alpha} & \frac{\partial F_6}{\partial \beta} & \frac{\partial F_6}{\partial \gamma} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} _ & _ & _ \\ _ & _ & _ \\ _ & _ & _ \\ _ & _ & _ \\ _ & _ & _ \\ _ & _ & _ \end{bmatrix} \quad (6)$$

Za določitev vektorja odstopanj \mathbf{f} izhajamo iz enačb popravkov iz 4. Vse kar se nahaja na levi strani enačaja prenesemo na desno stran. S tem spremenimo predznak. Namesto izravnanih opazovanj uporabimo merjene vrednosti, namesto neznank uporabimo približne vrednosti neznank. Kar ostane, so odstopanja enačb popravkov. Dobimo:

$$\mathbf{f} = \begin{bmatrix} \alpha_0 - x_1 \\ 90.00^\circ - \alpha_0 - \beta_0 + \gamma_0 - x_2 \\ 90.00^\circ - \gamma_0 - x_3 \\ \beta_0 - x_4 \\ 90.00^\circ - \beta_0 - x_5 \\ \gamma_0 - x_6 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} _^\circ \\ _^\circ \\ _^\circ \\ _^\circ \\ _^\circ \\ _^\circ \end{bmatrix} \quad (7)$$

6. Izračunamo sistem normalnih enačb, matriko \mathbf{N} in vektor \mathbf{t} .

Ko imamo izračunani matriki \mathbf{P} in \mathbf{B} ter vektor \mathbf{f} , lahko izračunamo sistem normalnih enačb. Prvo izračunamo matriko \mathbf{N} , ki je velikosti $_ \times _$:

$$\mathbf{N} = \mathbf{B}^T \mathbf{P} \mathbf{B} = \begin{bmatrix} _ & _ & _ \\ _ & _ & _ \\ _ & _ & _ \end{bmatrix} \quad (8)$$

Izračunamo še vektor \mathbf{t} , ki je velikosti $_ \times _$:

$$\mathbf{t} = \mathbf{B}^T \mathbf{P} \mathbf{f} = \begin{bmatrix} _ \\ _ \\ _ \end{bmatrix} \quad (9)$$

7. Izračunamo popravke približnih vrednosti neznank, vektor Δ , in končne vrednosti neznank, vektor \mathbf{x} .

Za rešitev sistema normalnih enačb je prvo potrebno izračunati inverz matrike sistema normalnih enačb, in sicer:

$$\mathbf{N}^{-1} = \begin{bmatrix} _ & _ & _ \\ _ & _ & _ \\ _ & _ & _ \end{bmatrix} \quad (10)$$

Rešitev vektorja popravkov približnih vrednosti neznank Δ dobimo kot:

$$\Delta = \mathbf{N}^{-1}\mathbf{t} = \begin{bmatrix} \delta\alpha \\ \delta\beta \\ \delta\gamma \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \text{---}^\circ \\ \text{---}^\circ \\ \text{---}^\circ \end{bmatrix} \quad (11)$$

Ker so bile približne vrednosti neznank v enačbi 5 izračunane iz opazovanj, končne neznanke dobimo kot:

$$\mathbf{x} = \mathbf{x}_0 + \Delta = \begin{bmatrix} \alpha_0 + \delta\alpha \\ \beta_0 + \delta\beta \\ \gamma_0 + \delta\gamma \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \text{---}^\circ \\ \text{---}^\circ \\ \text{---}^\circ \end{bmatrix} \quad (12)$$

8. **Izračunamo vektor popravkov opazovanj \mathbf{v} .**

Na osnovi vektorja popravkov približnih vrednosti neznank Δ iz enačbe 11, matrike koeficientov \mathbf{B} iz enačbe 6 in vektorja odstopanj enačb popravkov \mathbf{f} iz enačbe 7 izračunamo vektor popravkov opazovanj \mathbf{v} kot:

$$\mathbf{v} = \mathbf{f} - \mathbf{B}\Delta = \begin{bmatrix} v_{x_1} \\ v_{x_2} \\ v_{x_3} \\ v_{x_4} \\ v_{x_5} \\ v_{x_6} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \text{---}^\circ \\ \text{---}^\circ \\ \text{---}^\circ \\ \text{---}^\circ \\ \text{---}^\circ \\ \text{---}^\circ \end{bmatrix} \quad (13)$$

9. **Izračunamo vektor izravnanih opazovanj $\hat{\mathbf{l}}$.**

Vektor popravkov opazovanj \mathbf{v} (enačba 13) prištejemo vektorju opazovanj \mathbf{l} (enačba 1) in dobimo vektor izravnanih opazovanj $\hat{\mathbf{l}}$:

$$\hat{\mathbf{l}} = \mathbf{l} + \mathbf{v} = \begin{bmatrix} \hat{x}_1 \\ \hat{x}_2 \\ \hat{x}_3 \\ \hat{x}_4 \\ \hat{x}_5 \\ \hat{x}_6 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \text{---}^\circ \\ \text{---}^\circ \\ \text{---}^\circ \\ \text{---}^\circ \\ \text{---}^\circ \\ \text{---}^\circ \end{bmatrix} \quad (14)$$

10. **Preverimo, ali je potrebno narediti dodatno iteracijo posredne izravnave.**

Ker so enačbe popravkov linearne, ni potrebe po dodatnih iteracijah.

11. **Če naloga zahteva še kakšne dodatne izračune (kar z izravnanimi neznankami ali opazovanji ne pridobimo), uporabimo izračunane neznanke ali izravnana opazovanja in rešimo problem.**

Naloga ne zahteva nobenega dodatnega izračuna.